

De Postrijder der provincie Limburg

ABONNEMENT

binnen de stad, 7 fr. per jaar.
buiten de stad, 8 fr. „
Een blad afzonderlijk 15 centiemen.
Aankondigingen 15 centiemen per drukregel.

verschijnende dinsdags, donderdags en zaterdags.

MEN SCHRIJFT IN

te Tongeren bij M. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad, groote Markt, n° 31.

TONGEREN, DEN 12 SEPTEMBER.

Het uitsluitend liberalismus.

Meermalen reeds heeft men de gevaren doen uitschrijven die voor België ontstaan uit het buitensluitend liberalismus dat ons sedert te lang beheerscht. Ziehier hoe een Gentsch blad zich hierover uitdrukt.

« Overal ziet men schier niets dan vijandelijkheid tusschen de burgers; er bestaat geen gelukkig en vereenigd Belgenland, zooals het zou moeten zijn; men ontmoet slechts verdeelde menschen: men zou zeggen twee strijdende partijen, elkander den oorlog aandoende met eene drift, welke niemand zonder bittere smart beschouwen kan.

» Ziedaar het noodlottig geschenk, welk het buitensluitend liberalismus, men noeme dit anti-katholiek of *doctrinaire*, aan ons land gedaan heeft; en dit is nog niets tegen hetgeen het ons later zou kunnen berokkenen, zoo men het liete begaan.

» Het is een uitgebreid stelsel van overdrangzaamheid, van vervolging en kuiperij, in plaats der wijze politieke vrijzinnigheid van onze Grondwet.

» De eerste vraag voor eenen Belg, hoe achtbaar hij ook moge wezen, en die zich den Staatsdienst wenscht toe te wijlen, is thans geenszins om te weten of hij verdienstelijk of bekwaam is; maar wel, of hij liberaal of katholiek is: ziedaar de uitzinnige dwaasheid, de snoode ongerechtigheid, ons door het buitensluitend liberalismus op den hals gehaald.

» Het buitensluitend stelsel is derhalve de geesl van België; het is eene oorzaak der ontelbare geschillen en twistelingen, welke men in de bijzondere maatschappelijke betrekkingen ontmoet; men hoort slechts nog spreken van *liberalen* en *klerikalen*, welk men tot in de handelszaken tracht te doen dringen, om zich aan de teugels van 't landsbewind vast te blijven klampen; hiervoor strooit men met milde hand gunsten uit aan de doktrinaire kiesdravers, en sluit degenen buiten die zulk verderfelijk stelsel in hun geweten verstooten.

» Mag men dan niet met reden vragen, hoe het mogelijk is dat men nog rechtzinnige liberalen, zelfs goetrouwige katholieken vindt, zóó verblind, dat zij medewerken om het Vaderland dergelijke kwellingen aan te doen?

Uit het voorgaande blijkt overtuigend dat het onmogelijk is, zich met het buitensluitend liberalismus te verbinden, zonder met het

zelve gemeene zaak te maken tegen den godsdienst. Men kan daartuit afleiden hoe noodlottig dergelijke associatie is; hoeveel rampspoeden zij nog over ons land zou kunnen trekken; hoe strijdig zij is met de waarachtige onafhankelijkheid van het burgerlijke gezag; hoe gevaarlijk en vijandig voor onze nationale religie en vol gevaren voor de toekomst.

Van den anderen kant heeft men gezien, dat het ware liberalismus, door onze Constitutie uitgeroepen, geheel iets anders is dan het buitensluitend liberalismus!

Dat ware politieke liberalismus verwijert niemand van het gezag; het richt zich tot alle eervolle en bekwaame mannen; het verstoot de verbanning, de buitensluiting; het is het benoedend liberalismus, welk zoo min de overheersching der geestelijkheid, als de overheersching harer vijanden wil; maar dat aan de geestelijkheid derzelver grondwettelijke vrijheden verzekeren wil.

Het behoudend politisch liberalismus wil recht en rechtvaardigheid voor iedereen; gelijkheid voor al de Belgen, en tevens de verzekering der onafhankelijkheid van de burgerlijke macht, het geluk en den voorspoed des Vaderlands. In een woord, het is de Staatspartij die tot leus heeft: Geen politisch gouvernement door de geestelijkheid; geen gouvernement tegen de geestelijkheid; geene liberale noch katholieke buitensluiting!

De vredelievende inzichten van Pruisen worden in de diplomatische kringen sterk betwijfeld. Men kan moeilijk gelooven dat de Pruisische Regeering erin toestemde, op een ernstige wijze te ontwapenen, voor dat haar leger over de rivièr des Maas zij geseekt kan. De afslanking der reservetroepen voor het einde van hunnen diensttijd en de niststel van de oproep der nieuwe recruten onder de wapens, is enkel een finantieele maatregel, die het pruisische leger onder geen opzicht verzwakt.

In eene bij zondere briefwisseling uit het aangehechte Hanover, wordt gemeld dat de burgemeester der hoofdstad een bevel heeft uitgevaardigd, welk al de jongelingen, die volgens de nieuwe pruisische wetten dienstplichtig zijn, op den 17 dezer maand onder de wapens roept.

In Saksen moeten de recruten dezes jaars den 21 dezer maand reeds onder de wapens komen: dus 3 1/2 maand vroeger dan naar gewoonte.

Men ziet dat het Berlijner Staatsbestuur de

Pruisen ietwat wil sparen, en te gelijker tijd bezuinigingen maken; doch, in plaats van de ontwapening te beginnen, integendeel zijne strijdmacht merklijk versterkt ten koste der aangehechte provinciën, die thans door belastingen van allen aard schier verpletterd worden.

Zooals wij reeds gezegd hebben, heeft de zieke prins, op den dag van O. L. Vrouwe Geboorte zijne eerste Communie gedaan en de Sacramenten der stervenden ontvangen. Het is Mgr. Dechamps, die ze hem heeft toegediend. Dien dag moest de aartsbisschop zijne intrée doen te Perwez; doch door den Koning geroepen heeft hij zich naar het paleis van Laaken begeven. Het was de innigste wensch der koninklijke echtgenooten, die godsdienstige plechtheid aan hun kind te zien voltrekken. Denzelfden dag, zeer vroeg, begaven de koning en koningin zich naar de kapel van O. L. V. te Curinghem, en waren nog in tijds terug om de mis bij te wonen, die Mgr de aartsbisschop in de kapel van het paleis celebreerde. HIL. MM. weten, dat er geene hulp, hier beneden, voor hun kind meer te hopen is.

Het laatste bulletijn over den toestand van den erfprins luidt als volgt:

« De lichte beternis van gisteren blijft voortduren. »

Het onderwijs.

Uit de verzameling statistieken voor het jaar 1866, leeren wij den graad van onderwijs der milicianen kennen. Bij de aflevering der kontingenten hebben de provinciebevelhebbers bevonden dat er onder de 10,106 hun aangeboden milicianen 5,782 niet konden lezen en schrijven en 4,324 die niet konden lezen. Dus wordt het kontingent verdeeld in 57 0/0 geletterden en 43 0/0 ongeletterden. Onder de 5,782 jonge soldaten die konden lezen en schrijven, waren 4,395 milicianen, 1,004 substituanten en 383 remplaceanten. Onder de 4,324 ongeletterden telde men 2,889 milicianen, 1,099 substituanten en 336 remplaceanten. Dus mag men zeggen dat 't grootste getal ongeletterden onder de plaatsvervangens is. Het is te veronderstellen dat al degene die zich doen vervangen, kunnen lezen en schrijven, en voegt men hun getal, 2,822 bij de 4,395 geleerde milicianen, dan komt men tot: 7,217 jongelingen, kunnende lezen en schrijven op 10,106; dus 71 0/0 geletterden en 29 0/0 ongeletterden.

Nemen wij elke provincie afzonderlijk, onder dit laatste betrek, dan vinden wij den volgende graad van onderwijs: Antwerpen 0,72; Brabant

0,73; Oost-Vlaanderen 0,65; West-Vlaanderen 0,63; Henegouwe 0,64; Luik 0,75; Limburg 0,76; Luxemburg 0,88; en Namen 0,90. Zooals men ziet staan Luxemburg en Namen aan het hoofd, voor den graad van onderwijs der milicianen; Limburg bekleedt de derde plaats en komt zelfs voor de provincie Luik. Het middeltijfer van den staat, dat 71 0/0 is voor 1866, was 69 0/0 voor 1865, dus 2 0/0 gewonnen op de onwetendheid in een enkel jaar.

Onder de menigvuldige barakken die dit jaar op de Tongersche kermis te zien zijn, merken wij bijzonder op die van den heer KLEPKENS, waarvan al de dagbladen van Oost- en West-Vlaanderen met den grootsten lof gesproken hebben.

In die schoone en ruime barak zullen lusterlijke vertooningen van natuurkundige, policemanische of veelkleurige verbeeldingen, stomme kluchten, ikarische spelen, de verkeerde wereld en koddige snakerijen door den vermaarden Figaro, bijgenaamd de *nee plus ultra* in zijne soort, gegeven worden; daarbij geeft de heer Klepkens eene afwisselende representatie met zijne geleerde honden, welke exercitiën wonderlijk getuigen van het onzeglijk geduld dat er noodig geweest moet zijn om die dieren zoo ver te brengen. In Vlaanderen heeft de heer Klepkens ook vertooningen gegeven in de Seminarieën, kloosters en andere onderwijsgestichten, hetgeen de verzekering geeft dat de moeders er hare dochters mogen inbrengen met volkomen gerustheid. Klepkens zal alhier maar vier dagen verblijven, zondag, maandag, dinsdag en woensdag.

De prijzen zijn; 1° plaats, 50 centim.; 2° plaats, 30 cent.; 3° plaats, 20 cent.; het

De barak van M. Klepkens is opgericht op de St. Nicolaas plaats, over het stadhuis.

Het gazlicht zal weldra in Tongeren ingevoerd worden om onze straten te verlichten. De regering heeft zich ten dien einde verstaan met eene ernstige maatschappij.

Ter oorzaak der kermis, zal de *Postrijder* dinsdag en donderdag niet verschijnen.

Op den markt van Tongeren van verleden donderdag waren te koop geseld 449 koeijen, 24 kalveren, 214 schapen, 195 vette varkens en 1009 magere varkens.

DE KRAAIEN.

(VERVOLG.)

Omtrent den morgen vertoonden zich twee nieuwsgierige aangezichten aan de kamerdeur, en de waardin der afspanning *den zilveren Haan* het sterfbed ledig en den doode voor het vuur zijde liggen, riep uit:

— Jesus! wat is er gebeurd? Is hij nog levend?

— Gelijk zij en ik, antwoordde de kraai.

De waardin maakte het teken des kruises.

— Ja, hernaam Suzanna, doe maar eens uwe meiden boven komen: zij zijn gevluht als men haar hulp vroeg. Dat zij nu eens komen zien of ik den oek gekraakt ben.

Dit gezegde deed den zieken ontwakken; verscheidene uren rust en het weinige voedsel, welke Suzanna hem had laten nemen, hadden hem zijne krachten wedergeschonken. Hij zette zich recht en zegde met opgeruimdheid:

— Nu gevoel ik mij goed!... Waarom lig ik niet in mijn bed?

Dan, Gabriëlle ontwarende, voegde hij er glimlachend bij:

— Gij waart hier dezen nacht, gij hebt mij geholpen, ik heb het wel gezien, maar ik was te zwak om u te kunnen bedanken. Wie zijt gij, mejuffer?

— Uwe verzorgster even als ik, mijnheer, antwoordde de Kraai. Meisje, neem uwen mantel en keer huiswaarts. Gij zult aan mijne zuster zeggen dat zij hier moet komen, en gij moet tot dezen avond te bed blijven.

Gabriëlle stond op en gheoorzaamde langzaam; aan den voet van 't bed komende, raapten zij den bloemenkrans op, welken Suzanna op den grond had geworpen toen de doode zich had recht gezet, en verdook deze onder haar kleed. Toen zij buiten de kamer stapte, gevoelde zij zich schielijk onpasselijk.

De oude Suzanna snelde ter hulp en ontving het bezwijmend meisje in hare armen.

— Het kind heeft dezen nacht eene hevige ontsteking ondervonden, sprak zij. Dat kan slechte gevolgen hebben. Men hale een draagstoel om haar naar huis te doen brengen.

Een paar weken later rustte Gabriëlle op het groot bed: zij was nog te zwak om op te staan; zij was bijna ten grave geslept geweest door eene zenuwkoorts, en slechts sedert daags te voren bevond zij zich buiten gevaar.

De twee kraaien bevonden zich in een gesprek dicht bij de schouw.

— Wij mogen haar niet meer mede leiden, zeide Veronica; zij is te jong voor ons beroep.

— 't Is waar, antwoordde Suzanna, maar blijft zij hier, zonder iets te doen, zij zal ons veel geld kosten.

— Wij zullen toch wel het een einde van het jaar aan 't andere knopen, en kwam er ons iets te kort, wij zouden een bezoek afleggen aan den heer Vincent.

— Het zal niet noodig zijn, Veronica, Gabriëlle is sober en wij hebben stoffe om haar nog voor langen tijd te kleeden. Zij zal het huis bewaren, terwijl wij uit zijn. God zij gedankt, nu is zij gebeterd; hare krachten zullen weldra herleven: de gezondheid komt zoo gauw terug, als men jong is, maar de ziekten zijn ook heviger.

Een licht kloppen op de deur deed de zieke sidderen.

Suzanna deed open.

— Heilige Maria! zijt gij het, mijnheer? riep zij uit. Misschien hebt gij ongelijk gehad zoo gauw uwe kamer te verlaten. Hoe bevindt u?

— Tamelijk goed, ofschoon nog zoo wat zwak, zeide de heer de Gréoulx, maar ik was ongeduldig om u te zien en te bedanken.

— Kom binnen, mijnheer riep Veronica. Ik ben blijde u hersteld te zien.... Gij ziet er goed uit.

— Ik zag er zoo slecht uit, als gij mij de eerste maal aangetroffen hebt, dat gij moeite moet hebben om mij te herkennen, zeide de jongman met eene treurigen glimlach.

Inderdaad, thans had hij een allerschoonste voorkomen. Aan zijne manier van spreken en groeten erkende men aanstonds den edelman. Hij zette zich bij de schouw, tusschen de twee kraaien en vroeg:

— Hoe gaat het met het jong meisje? Ik heb dagelijks om tijdingen nopens haar doen vragen, en als zij zeer slecht was deed het mij waarlijk pijn.

— Zij bevindt zich nu zeer wel, onberbrak Suzanna, een vinger op den mond leggende en naar het bed kijkende; zij is nu buiten gevaar.

— God zij gedankt; ik verweet aan mijn zelve de onvrjwillige oorzaak harer kwaal te zijn. 't Is de aandoening die het kind in dezen staat heeft gebracht. Ik kan mij lichtelijk inbeelden welke gewaarwordingen zij gedurende dien ijsselijken nacht heeft gehad.

— Ja, dat laat zich begrijpen, sprak Suzanna. Men moet eene gewoonte hebben gelijk wij, om zijne koelbloedigheid te behouden als men eenen overledene hoort spreken.

— Gij hebt mij gered: zonder uwe tegenwoordigheid van geest ware ik in mijn doods-laken van de koude gestorven! riep M. de Gréoulx uit, terwijl hij bij dit aandenken sidderde. Ik verhoop eens mijne schuld ten uwen opzichte te zullen kunnen betalen. In afwachting, neem dit aan.

En hij legde op den schoot van Suzanna eene tamelijk welgevulde beurs.

— 't Is te veel geld! riepen de twee kraaien uit.

— En het meisje? Ik zou iets voor haar willen doen, hernaam M. de Gréoulx; ongetwijfeld behoort zij tot arme ouders, en misschien zou ik ze

wel bij eene dame van mijne familie kunnen plaatsen.

— Wees bedankt voor haar, mijnheer, hervatte Suzanna met waardigheid. Dat meisje is arm, maar zij heet jonkvrouw Gabriëlle de Lescale!...

— Wat zegt gij daar! het huis de Lescale is een der edelste van het land; het is verboden aan gansch den adel....

— Dit is juist wat den laatsten vertegenwoordiger dezer familie gedwongen heeft zijn vaderland te verlaten, om zijn brood te gaan verdienen, zeide Suzanna: hij is onder den last bezweken.

En fluisterend verbaalde zij de ongelukken van M. de Lescale en den toestand van Gabriëlle; de jongen heer luisterde met even zoo veel verwondering als droefheid.

— Is het mogelijk! riep hij uit, eene adellijke dochter bijna tot den bedelstaf gedwongen!

— Maar wij zijn daar! onderbrak hem Veronica met een zekere fierheid; zij zal bij ons blijven, en nimmer zal zij iemand van noode hebben.

— Spreek stil, zeide M. de Gréoulx, hoorde zij ons, het zou haar kunnen spijten dat een vreemdeling met haren toestand bekend gemaakt wordt.

Een oogenblik verliet in stilzwijgen; de Kraaien wendden bare blikken niet af van den jongman, die in eene mijmering vervallen scheen.

— Mijnheer, zeide Veronica op eens, gij bewoont het kasteel van Gréoulx?

— Ja, met baron de Gréoulx, mijn grootvader.

— Zoo! hij leeft dan nog? prevelde Suzanna.

— Gij kent hem?

— Ja, vijftig jaren geleden heb ik hem voor de laatste maal gezien, antwoordde zij koel: zijn zoon, de ridder, was een knap man.

— 't Was een lief kind, blond als zijne moeder.

— Helaas, hij is reeds 20 jaren dood; ter naawernood kende ik hem; mijne moeder is ook dood, en ik sta onder de voogdij van mijnen